

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломієць О., Демиденко Т. Соціальні проекти як інструмент впровадження інновацій у соціальній роботі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2023. Вип. 2 (53). С. 61-66.
2. ООН Жінки. URL: <https://ukraine.unwomen.org/uk/pro-nas/oon-zhinky-v-ukrayini> (дата звернення 19.10.2023).
3. UPSHIFT Україна. URL: <https://upshiftukraine.org/proyekty-upshift/> (дата звернення 19.10.2023).
4. Управління проектами розвитку : навч.-метод. посіб. / Ю. В. Легенько, Т. І. Євтухова, О. В. Родіонов та ін. ; ДП «Укртехінформ». Київ, 2013. 291 с.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Костенко О. Ю.

*Ліцей № 21 «НАДВОРСЬКИЙ» Полтавської міської ради
brokse@ukr.net*

Війна, яку розв'язала росія проти України 24 лютого 2023 року, поставила перед нашою країною низку викликів: по-перше – виклик самому існуванню нашої держави, її суверенітету, по-друге – вирішення проблеми загрози життю та здоров'ю українців, обмеження доступу до базових потреб людини і по-третє – адаптація системи освіти до нових реалій організації навчально-виховного процесу. В умовах війни освіта України стикається з суттєвими проблемами (значне руйнування освітньої інфраструктури, внутрішнє та зовнішнє переміщення учасників освітнього процесу, втрата контролю над навчально-виховним процесом на територіях, які тимчасово окуповані або розташовані в районах активних бойових дій тощо) вирішення яких є надзвичайно важливим для країни в майбутньому і для перемоги сьогодні. Виховна робота завжди була невід'ємною частиною навчального процесу, і сьогодні, в умовах військової агресії проти України, її значення важко переоцінити. Усе, що зараз відбувається, є викликом для шкіл, вчителів та учнів. І надзвичайно гостро постають питання як працювати саме сьогодні, як розставити пріоритети?

Метою статті є розглянути основні напрями виховної роботи в умовах воєнного стану.

Під час написання статті були використані теоретичні методи дослідження: аналіз, синтез, узагальнення.

Війна в Україні призвела до появи великої кількості факторів стресу, які безпосередньо впливають на якість життя учасників освітнього процесу. Загроза життю та безпеці, розлука з рідними,

втрата житла, перебування на ТОТ створюють постійний стрес і тривогу насамперед в дітей. Тому, сьогодні педагог повинен враховувати всі зовнішні чинники, які впливають на учнів і в своїй роботі надавати психологічну та емоційну підтримку учням, навчати правил поведінки під час повітряних тривог, поводження з підозрілими та небезпечними предметами, розвивати в дітей критичне мислення та навчати основам медіа грамотності, підтримувати учнів-ВПО, проводити заходи з національно-патріотичного виховання.

Сьогоднішні учні найбільше потребують розуміння та підтримки, їм потрібна наша впевненість, наша стійкість і віра в те, що все обов'язково буде добре, віра у власні сили. І щоб впоратися з непростю роллю психолога можна використовувати додаткові ресурси: методичні рекомендації «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»; лист МОН від 29 березня 2022 року «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні»; telegram-канал «Підтримай дитину» тощо. Звісно, педагогам не варто забувати і про свій психологічний стан. Проводячи тренінги, які покликані стабілізувати психологічний і емоційний стан дітей, вчитель застосовує і практикує прийоми, що допомагають опанувати себе в критичних ситуаціях.

Наступним важливим завданням сьогодення є навчання дітей правилам безпеки, які допоможуть зберегти життя. Учні повинні знати що таке «тривожна валізка», як її пакувати, алгоритм дій під час повітряної тривоги (що робити, якщо ви почули сигнал вдома / на вулиці / в магазині тощо), як поводитися під час бомбардування, що робити при виявленні вибухонебезпечних предметів і, навіть, способи надання першої допомоги. Під час заходів з правил безпеки перевагу варто надавати практичним заняттям (створення пам'яток, буклетів, виконання тематичних навчальних проєктів, тренінгів із залученням спеціалістів). Також в цьому питанні важлива взаємодія з батьками.

Війна принесла в наше суспільство багато нових понять, зокрема, таке як внутрішньо переміщена особа. Сьогодні напевне немає школи, де не навчаються учні-ВПО і задача педагога подбати про комфортне існування такої дитини в новому колективі. В цьому питанні варто звернутися до шкільного психолога і соціального педагога, але підготовка класу або групи для зустрічі і створенні комфортних умов перебування дитини-ВПО відводиться педагогу.

Розвитку критичного мислення і навичкам медіаграмотності відводилось провідне місце в освіті і про його важливість говорилось завжди. Країна-агресор разом з бойовими діями проводить потужну інформаційну війну і ми маємо вміти протистояти їй. Пропаганда найчастіше спрямована саме на молоде покоління і в протидії їй провідне місце займає навчально-виховна робота. Завдання освітян навчити дітей розрізняти фейки та протистояти російській пропаганді, довіряти лише офіційним джерелам і завжди перевіряти інформацію. Реалізуючи ці завдання найкраще проводити диспути, під час яких діти обговорюють новини з різних джерел і визначають правдиву і фейкову інформацію.

В питанні протистояння пропаганді і фейковій інформації важливе місце належить національно-патріотичному вихованню. Сьогодні його провідна роль беззаперечна. В сучасних умовах важливо змінити традиційний підхід до підготовки заходів патріотичного спрямування. Бесіди, кругли столи, зустрічі повинні бути позбавлені зайвого пафосу, про минулі і теперішні події варто говорити відверто і щиро, це допоможе краще зрозуміти події. Також важливо залучати учнів до волонтерської діяльності, створення проектів, присвячених захисникам нашої держави.

Отже, освітня галузь України в умовах воєнного стану стикається з потужними викликами, вирішення яких є першочерговим завданням для майбутнього держави. В цьому процесі важливу роль відіграє організація навчально-виховного процесу і виділення провідних напрямків виховної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лист МОН № 1/3737-22, від 29.03.2022 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rozashkilna/2022/Vykhovna.robota/30.03.22/Lyst.MON-1.3737-22.vid.29.03.2022-Pro.zabezp.psykholoh.suprovodu.uchasn.osv.protsesu.pdf> (дата звернення 10.10.2023).
2. Освіта України в умовах воєнного стану : інформ.-аналіт. зб. Київ, 2022. 358 с.
3. Як організувати патріотичне виховання. 30 ідей, порад і ресурсів. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-organizuvatyi-patriotychne-vyhovannya-30-idej-porad-i-resursiv> (дата звернення 10.10.2023).